

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lysingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lysingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 7. októbir 1930.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevasvarnarðøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

MILLUM HINI MONGU
mál javnaðarmanna er
her eisini skrásett, at í stórra og
týðningarmiklum avgerðamálum
skal vera hildin atkvøðugreiðsla
millum fólkið. Henda áskoðan
javnaðarmanna er í seinri tíðum
vordin so nógv útbreidd, at fólk
úr ymsum øðrum politiskum
flokkum eisini í fymiskum málum
ikkí bert halda, men eisini hava
verið við at gjøgnumført hesa
áskoðanina.

Herheima kenna vit, at slíkar
atkvøðugreiðslur hava verið
hildnar í stórra samfelagsmálum.

Táid spurningurin um Føroya
stöðu til Danmark og um fullt
peningaligt sjálfstýri hevur verið
havdur frammi, reistist sjálvandi
spurningurin, um íbúgváar í
Føroyum yvirhøvur eru sintir
at vaða so langt. Ein partur
hevur í »Dimmakettinge« borið
málið alment fram, við kravið
um fólkaatkvøðugreiðslu.

Táid tað má sigast at vera
ein áskoðan, ið er nógv útbreidd
millum fólk yvirhøvur, nevni-
liga aftaná at ein stórtur partur
av Føroya Logtingi — limir av
sjálfstýrisflokkinum — hava
umborið seg at verða til ráð-
gerð við ríkisráðharranum, hevur
málið um fólkaatkvøðugreiðslu
fingið fastari lag.

Eitt annað er, at alt hetta
buldríð herheima, um dattin og
um dattin, sum *Danir* fáa álta
skyld fyrri at hava íbyrt, kann
føra við sær, at Danir kunnu
reisa krav um at fáa eina greiðu
á tí ógreiða ástandinum, ið nú
er í Føroyum, og soleiðis krevja
fólkaatkvøðugreiðslu.

Men tað er herheima, eldurin
logar, og fyrri at hin nýverandi
politiski ástandurin ikki skal
koma okkum soleiðis aftur um
brekku, sum meginparturin av
Føroya fólki ikki ynskir, er á
Logtingið framsett uppskot um
fólkaatkvøðugreiðslu um spurn-
ingin: *riksfelagsskap ella ikki.*

Uppskotið hevur hetta orðaljóð:

Forslag:

Lagtinget besluttar at anmode
Statsministeren om at foranle-
dige, at der under Hensyn til
den forhaandenværende Situa-
tion gives Færøernes Befolkning
Lejlighed til gennem en Folke-
afstemning at udtale sig om,
hvorvidt den ønsker Statsfælles-
skab med Danmark opretholdt
eller ikke.

I Afstemningen bør alle have
Ret til at tage Del, som kan
stemme ved Lagtingsvalg, dog
saaledes, at Aldersgrænsen sættes
til Fuldmyndighedsalderen, 21
Aar.

Afstemningen foretages saale-
des, at Skibsfiskerne faar Ad-
gang til at tage Del i denne.

Udvalget angaaende Ændrin-
ger i Lagtingsloven, den 3.
Oktober 1930.

A/s BALSLEV & GOOS, THORSHAVN

Færøernes største Tømmerlager
en gros og en detail.

Det danske Folks Hilsen til Andrée og hans Fæller.

(Fra vor Korrespondent).

København, 30. — 9. — 30.

Mandag den 29. September
stod »Svenskunds« gennem Øresund med de jordiske Levninger
af Andrée og hans Fæller. Der
hilstes med Salut fra Kronborg,
og en mild, gylden Efteraarsol
gød sine Straaler over Begiven-
heden. Baae fra Danmark og
Sverige sejlede Statens Repre-
santanter ud for at møde Skibet
med Heltene fra Ismarkernes
Øde.

Eventyret var slut.

Mysteriet, som beskæftigede
Sindene i Norden gennem Aar-
tier, blev opklaret. De 3 Mænd
drog ud, grebet af en ærlig
Trang til at udvide Menneske-
hedens Horisont, til at besvare
Spørgsmaalene om Polaromraa-
dets Hemmeligheder. De seklede
ikke til højre eller venstre. Gen-
nem deres Dagbøger erfares, at
de end ikke, da Ulykken havde
ramt dem, i første Række for-
søgte at redde deres eget Skind.
Det Problem, de da stillede sig
selv, var ikke dette: Hvordan
redder vi os hurtigst tilbage,
hvor vi kom fra? Nej, de
spurgte i Stedet: Hvordan tjener
vi Menneskeheden bedst? — Og
i Stedet for at søge at naa frem
til de Egne, hvor Redning var
dem sikker, stred de sig frem
paa Forskerfærd til ukendte
Omraader.

Og herude fandt de Døden.

Det var for Rekordernes Tids-
alder. — Der gik 33 Aar. — Saa
lod Budskabet deroppe fra det
hoje Nord: Vi har fundet Li-
gene af Andrée og hans Kam-
merater. Vi grebes af Vemod.
Vi samlede i Hyldest og Ær-
bødighed for de modige Mænd.
En hel Verden over læste og
talte man om dette Polar-Even-
tyrs Opklaring.

Men samtidig kastede det mo-
derne kapitalistiske Samfunds
Hyæner sig over Ligene. Re-
præsentanter for Avistruster med
Millioner i Ryggen ilede mod

Nord for at købe Eneret til
Meddelelserne om den store
Tragedie. Polar-Eventyret, de
modige Mænds Skæbne, var med
et Slag blevet en hæsleg Ges-
chäft, et Spørgsmaal om, hvem
der vilde betale mest for Ligene,
og ikke et Spørgsmaal om, hvor-
ledes en ventende Verden —
uden Hensyn til kapitalistiske
Bladruiter — bedst fik Under-
retning om Heltenes Bedrift.
Man bogstavelig talt krængede
Tøjresterne om de mornende
Knogler itu, for om muligt —
med Eneret — at finde endnu
en Bukseknep eller Tændstik.
Man havde jo betalt i klingende
Mønt. Man havde vel ogsaa købt
sig Ret til at plyndre Ligene.

Eventyret var ude.

Den 29. Septbr. gled »Svensk-
sund« ind gennem det Farvand,
som skiller Danmark og Sverige.
Hele Folket hilste i Ærbødig-
hed de svenske Forskere paa
den sidste Rejse tilbage til Hjem-
landets Jord. Langs den danske
Øresundskyst vajede Flagene paa
halv, og eskorteret af Skibe,
medførende den danske Stats
højeste Embedsmænd, stod
»Svenskunds« ned gennem det
blaa Sund.

Det danske Folks sidste Hil-
sen til Andrée og hans Fæller
er hjertelig ment. De represen-
terede noget af det bedste i vor
svenske Broderfolk: Mod, Uegen-
nytte og Styrke. Uden mange
Ord, sammenbidte og stærke i
Troen paa deres Sag, drog de
ud for 33 Aar siden. Opfyldt af
Ønsket om at yde Menneskehe-
den en Tjeneste gennem deres
Forskerfærd og kaste Glans over
det Land, de kaldte deres.

Nu kom de hjem. — Hvad
de opdagede for 33 Aar siden,
men af Døden hindredes i at
fortælle Verden, har andre i
Mellertiden haft mere Held til
at underrette os om. Men deres
Daad var stor og modig.

Et Eventyr, som nu er ude.

C.

Hestefoden.

Vor fuldtud berettigede Kritik
af, at en stor Del af Lagtingets
Medlemmer, der alle tilhører
Selvstyrepartiet, undlod at møde
ved Statsministerens Besøg i
Lagtinget for at forhandle om
forskellige Spørgsmaal, der er
af største Betydning for vort
Hovederhverv, Fiskeriet, har for-
anlediget Sekretæren for Fisker-
nes Organisation, Hr. B. Rasmussen, til atter at bestige sin
gamle politiske Traver.

I nærværende Blad har Sek-
retæren rettet et mildest talt
voldsomt Angreb paa Redaktio-
nen for vor Artikel: »Fiskeribe-
folkningen og Selvstyrepartiet«.
Vi skulde have ladet Hr. Ras-
mussens Artikel staa for sit
Værd, om han ikke havde ladet
en indædt Ondskab løbe af Sted
med sig, hvad ikke kan være til
Gavn for den Sag, han bør tjene
som Fiskernes Sekretær.

Forholdet er jo, det ved Hr.
Rasmussen meget godt, at nær-
værende Blads Redaktør har en
Slags Forhaandsret til at tale
med, naar det drejer sig om
Somænds og Fiskeres Rettighe-
der i saavel den ene som den
anden Henseende. Og naar dette
er Tilfældet, maa Hr. Rasmus-
sen være klar over, at vi til
enhver Tid vil gore vor Mening
geldende paa dette Omraade,
støttet af de samme praktiske
Erfaringer, som kun en Fisker
eller Koffardifarer har haft An-
ledning til at hørte.

Vi kunde daarligh have tænkt
os, at Hr. Rasmussen skulde
fare i Flint paa Grund af vor
berettigede Kritik af Selvstyre-
partiets Handling eller Optræ-
den, naar der gaves en Lejlighed
til at forhandle om Spørgsmaal,
der maa være af større Interesse
for vort Samfund, end at skulle
udnyttes politisk. Og vi tror
fremdes, at Hr. Rasmussen
inderst inde — i sit Hjertes Dyb
— fuldstændig er enig med os.

Vi kan da kun tænke, at Hr.
Rasmussens Artikel er fremkom-
men af andre Grunde, som vi
ikke her skal komme nærmere
ind paa. Dog maa vi beklage,
at hans selvstyrepolitiske Syn-
vinkel — som det fremgaar af
Artiklen — er bleven en saadan
Helligdom, at Fiskerne ikke bør
faa at vide, hvorledes en stor
Del af Selvstyrepartiet sammen
med dettes Fører, Storbonden
fra Kirkebo, optræder, naar der
er en udsøgt Lejlighed til at
tage nogle kraftige Tag for vor
Fisker- og Somandsstand. Vi
har ingen Pligt til at skjule dette
for Fiskerne, hvorimod vi har
baade Pligt og Ret til at aaben-
bare dette.

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

Allir føroyskir fiskimenn brúka nú
v. Toor's
halendsku oljklæðir.

Føroya Fólkaháskúli.

Vetrarskúlin byrjar 16. októbir.

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

At det har sine Grunde, at
Hr. Rasmussen pludselig farer
som Trolden ud af Æsken og
i dette Tilfælde forsvarer Selv-
styrepartiet, uden Hensyn til om
Partiet efter hans Anskuelse har
handlet rigtigt eller urigtigt —
det fremgaar tydeligt af hans
forskellige mildest talt ukultive-
rede Udgydelser i Artiklen — kan
paa nærværende Tidspunkt ikke
undre os. Endvidere polimeriser
han over, at vor Artikel var skre-
vet i det danske Sprog. Vi ved —
det kommer Hr. Rasmussen ikke
udenom — at han indenfor et
ikke noget indskrænket Omraade
har fremsat Tanker og Paastande
i det danske Sprog. Om Hensig-
ten hermed har været enten at
dække sig selv eller villet gavne
en bestemt Hensigt, skal vi ikke
kunne udtale os om. Men at Hr.
Rasmussen i den Henseende
indtager en uomstødelig Dob-
belstilling er en Kendsgjerning.

Vi skal ikke indlade os paa
at kommentere det, Hr. Ras-
mussen fremfører i sin Artikel,
hertil er Artiklen altfor meget
præget af noget bestemt, nær-
mere betegnet Hestefoden. Det
er Hestefoden fra forskellige
tidligere Lejligheder, der her
stikker frem.

Om Menigmand er overvæl-
dende glad for Hestefoden, der
træder i Skranken for det store
Lagtingspartis Stilling, da de
færøske Fiskeriinteresser skulde
behandles i Lagtinget i Samraad
med den danske Statsminister,
der tillige er Fiskeriminister,
turde dog være et Spørgsmaal.
Dette vil færøske Fiskere ved
senere Lejlighed faa Anledning
til at tage Stilling til.

Vor Kritik var berettiget, hvad
vi ogsaa har faaet tydeligt An-
erkendelse for i udbredte Kredse
indenfor den færøske Fiskeri-
befolkning.